

INFORMATOR

Crnogorski ženski lobi, uz finansijsku podršku **Njemačke razvojne agencije GIZ**, u okviru projekta **PaCT**, sprovodi projekat pod nazivom **“Unapređenje prevencije i zaštite od trgovine ljudima i seksualne eksploatacije”** (**Improving the prevention and protection against human trafficking and sexual exploitation**).

Projekat ima za cilj podizanje svijesti o problemima i posljedicama trgovine ljudima i seksualnog zlostavljanja kroz nacionalnu kampanju i edukativne informativne sesije, kako pojedinačno, tako i porodicu i društvo u cjelini, sa posebnim naglaskom na žene i djevojke iz **“ranjivih grupa”**.

Direktna ciljna grupa su žene i djevojke kojima prijeti opasnost da postanu žrtve trgovine ljudima i seksualne eksploatacije zbog specifičnih društveno-ekonomskih okolnosti, nedostatka informacija ili one koje pripadaju **“ugroženim kategorijama”**: žrtve nasilja, samohrane majke, pripadnici RE populacije, maloljetne žrtve ugovorenih dječjih brakova, LGBT osobe, žene i djevojke iz ruralnih područja, izbjeglice i osobe u pokretu, žene i djevojke žrtve tranzicije...

Trgovina ljudima, prema definiciji Ujedinjenih nacija, znači vrbovanje, prevoz, transfer, smještaj ili prihvat lica, upotrebom prijetnje ili upotrebom sile, u svrhu eksploracije. Trgovina ljudima predstavlja visoko profitabilan posao i na ljestvici se nalazi na trećem mjestu, nakon trgovine oružjem i drogom.

Trgovina ljudima predstavlja najgrublje kršenje ljudskih prava i sloboda, jer trgovci ljudima ostvaruju veliku ekonomsku dobit koristeci se prevarom, raznim oblicima prinude, fizickim i psihickim nasiljem. Eksploracija žrtve najčešće obuhvata **SEKSUALNU EKSPLOATACIJU** u vidu prostitucije ili druge oblike seksualne eksploracije, kao i **RADNU EKSPLOATACIJU**, odnosno prinudni rad ili službu, ropstvo ili odnos sličan ropstvu.

SEKSUALNA EKSPLOATACIJA je najčešći oblik trgovine ljudima koji obuhvata eksploraciju prostitucije (mušku, žensku, dečiju), pornografiju (snimanje pornografskih filmova, izvođenje pornografskih predstava), striptiz, seks-turizam (koji objedinjuje pornografiju i prostituciju – najčešće pedofiliju i pedopornografiju)

Izraz trgovina ljudima u svrhu radne eksploracije obično se koristi sinonimno sa izrazom trgovina ljudima u svrhu prinudnog ili prisilnog rada.

Žrtva trgovine ljudima može da bude svako - i muškarci i žene, i dečaci i devojčice, nezavisno od svog porijekla, godina, nacionalne pripadnosti, obrazovanja, socijalnog statusa ili neke druge osobine.

TRGOVCI LJUDIMA mogu biti i muškarci i žene, i mogu obavljati čitav niz aktivnosti od vrbovanja, izrade dokumenta, prevoza, pružanja smještaja ili krajnjih korisnika ekonomске dobiti. Trgovci ljudima mogu čak i veoma bliske osobe žrtvama (rođaci, prijatelji/ce, momci, kumovi), a mogu biti i osobe koje nude posao (agencije, Internet ponude).

Kako prepoznati žrtvu?

Na osnovu prakse, mnogobrojni stručnjaci su izdvojili neke od karakterističnih signala koji ukazuju na krivično djelo trgovine ljudima.

Teški uslovi života i rada žrtve

Žrtve trgovine ljudima žive i "rade" u specifičnim okolnostima koje su im nametnute, a većina, po pravilu, nema slobodu kretanja i uvijek ima pratnju. Uslovi u kojima žive žrtve trgovine ljudima su vrlo nehuman i podrazumijevaju stanovanje u skučenom prostoru, sa puno ljudi, na mjestima gdje postoje visoke mjere sigurnosti (zatamnjeni prozori, šipke na prozorima, bodljikava žica, sigurnosne kamere itd).

Nesvakidašnje ponašanje

Osobe koje se nalaze u situaciji trgovine ljudima mogu imati čudno ponašanje koje često podrazumijeva zastrašenost, anksioznost, depresiju, pokornost, nervozu i paranoičnost, sumnjičavost, izbjegavanje kontakta očima i slično. Kod žrtava je uočeno da su ponekad dezorjentisane u odnosu na prostor i vrijeme.

Loše fizičko i mentalno zdravlje

Trgovina ljudima ostavlja tragove kako na tijelo, tako i na psihu žrtve. Žrtve najčešće nemaju zdravstvenu njegu, tako da su neki znaci su primjetni na prvi pogled, kao što je loša lična higijena, neuhranjenost i dehidriranost ili tragovi fizičkog ili seksualnog zlostavljanja, vezivanja, zatvaranja ili mučenja.

Osoba je pod tuđom kontrolom

Ako neko nema lična ni putna dokumenta (lična karta i pasoš), malo ili skoro ništa od ličnih stvari, kao ni novac ili ga ima vrlo, to sve mogu biti znaci koji govore da je riječ o osobi koja se nalazi u situaciji trgovine ljudima. Žrtve se prepoznaju i po tome što ima nije dozvoljeno ili nisu sposobni da pričaju u svoje ime jer treće lice može da insistira da bude prisutno ili da bude žrtvin prevodilac.

Kako da se zaštite:

- Prije odlaska na rad ili putovanje, porodici i prijateljima ostavite podatke gdje ste i sa kim odlazite, na kojoj adresi boravite.
- Kada putujete, obavezno čuvajte dokumenta kod sebe i nemojte ih davati drugima.
- Napravite kopije istih i ostavite rodbini, prijateljima.
- Informišite se o destinaciji na koju putujete.
- Prije odlaska na rad ili putovanje, porodici i prijateljima ostavite podatke gdje ste i sa kim odlazite, na kojoj adresi boravite.
- Informišite se o brojevima telefona diplomatskih i konzularnih predstavništava naše države u zemlji u koju odlazite.
- Održavajte redovne kontakte sa porodicom.
- Provjerite oglase koji su previše dobri da bi bili istiniti, sa sumnjivim podacima i bez previše detalja o samom poslovodi i /ili kompaniji.
- Prilikom korišćenja interneta, nemojte davati lične podatke nepoznatim osobama, pogotovo ne informacije o mjestu u kojem boravite.

**Šta možete da uradite ako posumnjate na slučaj trgovine ljudima?
Da zatražite pomoć ili prijavite moguću trgovinu ljudima, pozovite:**

- SOS telefon za žrtve trgovine ljudima **11 66 66**
- SOS telefon za žrtve seksualnog nasilja **020/ 250-750**
- Policija **020/122**
- Hitna pomoć **020/124**
- Centar za socijalni rad za Glavni grad Podgorica
020/230-570, 020/ 230-572, 020/ 622-783
- Klinički centar Crne Gore **020/ 412-412**
- Urgentni centar **020/412-267**
- Dječija bolnica **020/225-123**

Šta kaže Zakon o trgovini ljudima?

Trgovina ljudima - član 444 KZ-a

(1) Ko silom ili prijetnjom, dovođenjem u zabludu ili održavanjem u zabludi, zloupotreboom ovlašćenja, povjerenja, odnosa zavisnosti, teških prilika drugog, zadržavanjem ličnih isprava ili davanjem ili primanjem novca ili druge koristi, radi dobijanja saglasnosti od lica koje ima kontrolu nad drugim licem: vrbuje, prevozi, prebacuje, predaje, prodaje, kupuje, posreduje u prodaji, sakriva ili drži drugo lice, a u cilju eksploatacije njegovog rada, prinudnog rada, dovodjenja u položaj sluge, ropstva ili ropstvu sličan odnos, vršenja kriminalne djelatnosti, prostitucije ili druge vrste seksualne eksploatacije, prosjačenja, upotrebe u pornografske svrhe, sklapanja nedozvoljenog braka, radi oduzi-manja dijela tijela za presađivanje ili radi korišćenja u oružanim sukobima, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.